

**Program kształcenia kompetencji
językowych uczniów klas 2 i 3 Szkoły
Podstawowej w zakresie języka
angielskiego ze szczególnym
uwzględnieniem słownictwa związanego
z pedagogiką specjalną**

Program nauczania

Joanna Łukasiewicz-Wieleba

2018

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Spis treści

Wprowadzenie.....	2
Główne założenia modułu rozwijanie kompetencji z zakresu języka angielskiego	3
Metodyka pracy z uczniami poniżej 10 roku życia	4
Kompetencje nauczycieli prowadzących zajęcia w ramach modułu.....	6
Znaczenie nauczycieli szkolnych w realizacji programu	6
Trudności w uczeniu się języka obcego	7
Inne założenia organizacyjne	7
Cele, treści i sposób realizacji programu.....	8
Cel główny modułu 4 – rozwijanie kompetencji językowych w zakresie języka angielskiego	10
Cele szczegółowe do zajęć	10
Osiągnięcia i ocenianie uczniów	16
Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	17
Literatura polecana:	18
Załącznik – ramowe opracowanie 4 modułów dla projektu Akademia Pedagogiki Specjalnej	
Uczelnią Młodego Odkrywcę	0

Wprowadzenie

Prezentowany program jest elementem koncepcji kształcenia uczniów edukacji początkowej, w murach uczelni wyższej, w ramach projektu **Akademia Pedagogiki Specjalnej Uczelnią Młodego Odkrywcę** WND-POWR.03.01.00-00-U081/17-00 w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Projekt ten zakłada realizację zajęć dla uczniów klas 1-3 szkoły podstawowej zajęć z czterech modułów tematycznych:

- twórczości,
- technologii informacyjnej (algorytmika i programowanie),
- rozwijanie kompetencji z zakresu języka angielskiego,
- pracy zespołowej.

Wszystkie moduły są ze sobą połączone w taki sposób, by nabywaną wiedzę i umiejętności wzmacniać a omawiane kwestie pokazywać w różnych perspektywach, związanych z edukacją w uczelni wyższej. Całą koncepcję kształcenia w czterech wymienionych modułach można prześledzić w załączniku do programu.

Prezentowany program ma na celu rozwijanie umiejętności posługiwania się słownictwem z zakresu języka obcego, w szczególności dotyczącego tematyki społecznej a także przełamywanie barier komunikacyjnych.

Istotnym elementem prezentowanego programu jest umożliwienie dzieciom doświadczania procesu uczenia się w przestrzeni wyższej uczelni. Służą temu zwiedzanie uczelni i analizowanie widocznych tam miejsc i przedmiotów, praca w salach ćwiczeniowych i wykładowych, poznawanie nazewnictwa związanego ze studiowaniem i in., kontakt z nauczycielami akademickimi.

Z uwagi na specyfikę Akademii Pedagogiki Specjalnej, tematyka realizowanych projektów w ramach zajęć, oraz tych które uczniowie wykonują w swoich szkołach, powiązana jest w dużej mierze z problemami społecznymi, w tym niepełnosprawnościami, nierównościami społecznymi i in.

Program nadaje ramy dla autorskich projektów konspektów zajęć, uwzględniających specjalne potrzeby edukacyjne uczniów oraz jest podstawą dla trenerów prowadzących zajęcia z dziećmi w ramach projektu.

Główne założenia modułu rozwijanie kompetencji z zakresu języka angielskiego

Kompetencje w zakresie posługiwania się językiem obcym, w szczególności językiem angielskim, są obecnie uznawane za jedno z kluczowych, niezbędne w procesie całościowego uczenia się. Stąd od wczesnych lat dziecka, język angielski jest elementem edukacji. Wiele dzieci pierwszy kontakt z językiem rozpoczyna już w przedszkolu lub najpóźniej – w czasie edukacji wczesnoszkolnej. Jest to uzasadnione w badaniach naukowych, które wskazują na fakt, że wczesny kontakt z drugim językiem służy rozwojowi intelektu: w tym pamięci, analizy, wnioskowania, krytycznego myślenia, a także sprzyja budowaniu samoświadomości, tolerancji, ciekawości i szacunku do innej kultury, podnosi także próg kreatywności językowej¹. Dzieci posiadają zdolność do takiego przyswajania języka obcego, jak to ma miejsce w uczeniu się języka ojczystego² oraz umiejętność imitacji mowy obcojęzycznej. Traktując naukę jako zabawę, nie obawiają się błędów, oceny, a nawet tworzą własny język, czemu sprzyja wrażliwość na bodźce akustyczne oraz plastyczność organów artykulacyjnych³.

Zauważa się, że dzieci mają naturalne predyspozycje do uczenia się języków obcych – chociaż cechy te wpływają albo pozytywnie, albo negatywnie na efekty⁴. Stąd nauka języka angielskiego na wczesnym etapie edukacji służy nie tylko wzmocnieniu kompetencji do posługiwania się językiem obcym (w mowie i w piśmie), lecz także pozwala na stworzenie „podstaw psychologicznych i kulturowych, na których można oprzeć dalszą naukę języka”⁵.

Program w ramach modułu dotyczącego zwiększania kompetencji z zakresu języka obcego obejmuje jedynie 7 spotkań, dlatego nie może być traktowany jako wiodący w nauczaniu języka. Ta rola przypisana jest szkole, w której uczniowie uczą się języka w sposób systematyczny od klasy pierwszej, oraz dom, w którym możliwe jest stosowanie wzbogaconych form uczenia języka obcego.

Moduł dotyczący języka obcego w ramach projektu APS Uczelnią Młodego Odkrywcę ukierunkowany jest na rozwijanie kompetencji językowych powiązanych z pozostałymi modułami, stąd też główne cele ukierunkowane są na słuchanie, rozumienie, mówienie, z wykorzystaniem słownictwa odnoszącego się do treści pedagogicznych.

¹ Hoffman, A. (2008). *Rozbudzić geniusza. Angielski w indywidualnym wszechstronnym nauczaniu*. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego; Karbowniczek, J. (2012). *Zintegrowana edukacja wczesnoszkolna z językiem angielskim. Propozycje rozwiązań metodycznych*. Warszawa: Instytut Wydawniczy ERICA.

² Brzeziński, J. (1987). *Nauczanie języków obcych dzieci*. Warszawa: WSiP.

³ Hoffman, A. (2008). *Rozbudzić geniusza...*, poz. cyt., s. 14; Iluk, J. (2002). *Jak uczyć małe dzieci języków obcych*. Akademia Techniczno-Humanistyczna, Głogów, Katowice.

⁴ Hoffman, A. (2007). *Psychofizyczne dyspozycje dzieci do uczenia się języków obcych a indywidualizacja procesu przyswajania*. Poliglota 1, s. 38-45.

⁵ Karbowniczek, J. (2012). *Zintegrowana edukacja...*, poz. cyt. s.50.

Metodyka pracy z uczniami poniżej 10 roku życia

Nauka języka obcego dzieci poniżej 10 roku życia musi być dostosowana do psychofizycznych predyspozycji dziecka do uczenia się języka obcego. Należy uwzględnić większą spontaniczność i ciekawość dzieci, w porównaniu z uczniami starszymi, fascynację nowością, chęć doświadczenia i badania oraz większą otwartość i szczerłość w porównaniu z dziećmi starszymi⁶. Szczerłość ta wyraża się między innymi bezpośredniością komunikatów o znużeniu, zmęczeniu, chęci doświadczenia czegoś innego. Dzieci w tym wieku nie mając jeszcze utrwalonych zasad wychowania, wyrażają swoją dezaprobatę dla nieinteresującego sposobu prowadzenia lekcji⁷. Dlatego istotnym założeniem metodycznym jest wykorzystywanie bogactwa metod, form i środków dydaktycznych oraz zróżnicowania treściowego oraz pod względem poziomu zadań i ćwiczeń.

Projektując tok edukacji językowej dla dzieci w tym wieku, należy pamiętać o przewadze myślenia konkretno-obrazowego, ograniczeniu w posiadanej wiedzy, doświadczeniach, małej trwałości uwagi. Czynniki te wpływają na dobór metod, adekwatnych do potrzeb i możliwości uczniów – powinny przeważać metody aktywizujące, pozwalające uczniom na czynny udział w zajęciach, zachęcające do twórczości własnej lecz także do praktycznego wykorzystywania nabywanych umiejętności. Pomocne są gry i zabawy, które wzbogacają naukę, łącząc pracę nad językiem z przyjemnością⁸.

Zalecane jest wykorzystywanie, jako elementu zajęć, gier dydaktycznych oraz zabaw tematycznych, pozwalających na wejście w rolę; metod badawczych, służących eksploracji otoczenia i nabywania nowych doświadczeń; metody wykorzystujących ruch, zaspokajających naturalną potrzebę ruchu dziecka. Wskazane jest także wykorzystywanie zabaw biernych, w których dziecko ogląda filmy lub obserwuje zabawy rówieśników⁹. Inną korzystną dla dzieci formą są gry dydaktyczne, które pozwalają na naukę „rozpoznawania i konstruowania wypowiedzi poprawnych pod względem formy”¹⁰. Inne formy gry sprzyjają komunikowaniu się – ważniejsze jest w tym względzie posługiwanie się językiem (nawet jeżeli jest niepoprawne gramatycznie) i skuteczność, np. w pozyskaniu potrzebnych informacji. Gry wykorzystują elementy rywalizacji; nauczyciel może przyznawać punkty za poprawne formy, zaangażowanie; może wykorzystywać także pracę zespołową uczniów – co w kontekście całego projektu jest szczególnie zalecane. Różne formy zabaw i gier mogą służyć zarówno wprowadzaniu, jak i utrwalaniu nowych treści, wpływają także na formowanie się postawy wobec uczenia się języka obcego, jak też kształtowanie się osobowości uczniów, zwiększają motywację oraz pozwalają rozluźnić się¹¹.

Kolejną metodą możliwą do wykorzystania są inscenizacje lub elementy dramy. W pierwszym przypadku uczniowie bazują na wiedzy o zachowaniu ludzi w rzeczywistości i naśladują je. Możliwe jest także wykorzystanie wierszy, fragmentów książki, czytanek, bajek, baśni oraz obrazków z życia ludzi¹². W drugim przypadku istotne jest bazowanie na emocjach i osobistych przeżyciach uczniów.

⁶ Tamże

⁷ Komorowska, H., (1996). *Nauczanie języka obcego dzieci w świetle rekomendacji Rady Europy*. Języki obce w szkole 3, s. 213-220.

⁸ Por. Karbowniczek, J. (2012). *Zintegrowana edukacja wczesnoszkolna...*, poz. cyt.

⁹ Por. Hurlock, E. (1985). *Rozwój dziecka*. Warszawa: PWN.

¹⁰ Tamże, s. 71.

¹¹ Por. Karbowniczek, J. (2012). *Zintegrowana edukacja wczesnoszkolna...*, poz. cyt.

¹² Tamże

Jako elementy wzbogacające pracę z uczniami można także wykorzystywać łamigłówki, krzyżówki, kolorowane, zadania z lukami, rebusy, programy multimedialne, i inne gry językowe – w zależności od koncepcji i pomysłowości nauczyciela prowadzącego zajęcia. Gry tego typu motywują, aktywizują, pozwalają na skuteczną organizację pracy uczniów, umożliwiają nauczycielowi lepiej poznać uczniów, pełnią także funkcję wychowawczą¹³.

Również formy pracy z dziećmi w tym wieku powinny być zróżnicowane, w szczególności nie powinny ograniczać się do formy zbiorowej, która często łączy się z metodami podającymi. Ze względu na szczegółowe cele całego projektu „Uniwersytet Młodego Odkrywcy”, zalecane jest tworzenie uczniom możliwości pracy w zespołach zadaniowych o różnej liczebności (od dwóch do 5-6 osób). Daje to uczniom możliwość wzmacniania kompetencji komunikacyjnych, współpracy. Co więcej uczy wspólnego pokonywania trudności, uświadamia siłę pracy grupowej, wzmacnia postawy prospołeczne, lecz także kształtuje samoświadomość w zakresie ról, które uczeń realizuje w różnych zespołach. Praca zespołowa umożliwia także dokonywanie kontroli pracy i postępów innych uczniów, jak też własnych. W zespołach zadaniowych uczniom trudniej jest „ukryć się” przed nauczycielem – uczniowie są motywowani do aktywnego uczestniczenia w realizacji kolejnych ćwiczeń i zadań. Mają także wpływ na poziom zaangażowania innych uczniów¹⁴. Tym samym mają także możliwość odkrywania swoich predyspozycji społecznych, w tym przywódczych i organizacyjnych. Istotne jest jednak, aby pracę zespołową wykorzystywać w takich zadaniach, które mają wyraźnie zarysowane cele, a także by po realizacji zadania uczniowie mieli możliwość zaprezentowania wyników swojej pracy i otrzymali od nauczyciela informację zwrotną.

W pracy z uczniami w wieku wczesnoszkolny ważne jest bogactwo w wykorzystaniu środków dydaktycznych. Ich liczba powinna być adekwatna do postawionych celów; powinny pomóc realizować cele, a nie swym nadmiarem rozpraszać uwagę uczniów. Możliwe jest wykorzystanie obrazów, zestawów tematycznych, schematów, tablic, słowników, kart pracy, gier, kart językowych, a także środków audiowizualnych (nagranych rozmów, piosenek, filmów, multimedii itp.). Nauczyciele mają dowolność w wyborze środków dydaktycznych, jednak powinni pamiętać o ich różnorodności oraz powiązaniu z celami projektu (w szczególności wskazane są takie środki, które pomogą uczniom lepiej zrozumieć różne aspekty pedagogiki specjalnej).

Zajęcia powinny być budowane różnorodnie, by dawać dzieciom okazję do poznawania nowego słownictwa, utrwalania treści już poznanych, osłuchiwania się z językiem, komunikowania się w nim. Jeżeli jest taka możliwość, dzieci powinny także mieć okazję do tego, by czytać i pisać w języku angielskim.

Przykłady interesujących metod oraz środków dydaktycznych, które mogą być inspiracją dla prowadzących nauczycieli można znaleźć w publikacjach umieszczonych w bibliografii programu.

Istotnym elementem pracy z uczniami w tym wieku jest wzmacnianie ich samodzielności, zachęcanie do aktywności językowej w domu, wskazywanie w jaki sposób mogą się uczyć i korzystać z dostępnych materiałów (np. piosenek, wyliczanek, kart obrazkowych, bajek, a także programów multimedialnych i in.). Ważne jest budowanie w czasie lekcji takiej atmosfery, która pozwoli dzieciom na pokonywanie barier i zahamowań, zachęca do podejmowania ryzyka w posługiwaniu się

¹³ Por. tamże

¹⁴ Por. tamże

językiem, czemu sprzyja radość, atmosfera ludyczności, współpraca z uczniami, zaufanie do prowadzącego¹⁵.

Kompetencje nauczycieli prowadzących zajęcia w ramach modułu

Rola nauczyciela języka obcego jest szczególnie ważna dla uczniów w tym wieku, gdyż dzieci są szczególnie podatne na oddziaływania edukacyjne i wychowawcze, zaś motywacja do uczenia się związana jest z postawą nauczyciela. Nauczyciele języka obcego „wprowadza w inną rzeczywistość (...), w świat innych kultur, zwyczajów, obyczajów, wartości, ucząc jednocześnie szacunku, tolerancji i akceptacji”¹⁶.

Zajęcia z modułu dotyczącego języka obcego powinni prowadzić nauczyciele, którzy posiadają kompetencje zgodne z aktualnymi wymaganiami prawnymi, tj. posiadają znajomość języka obcego na poziomie minimum B2, potwierdzoną odpowiednim certyfikatem lub ukończonymi studiami kierunkowymi lub podyplomowymi dającymi uprawnienia do nauczania języka obcego.

Wskazane jest, by nauczyciele znali podstawowe zasady glottodydaktyki, zaś przy projektach zajęć starali się planować wykorzystanie ćwiczeń adekwatnie do możliwości i potrzeb konkretnej grupy.

Warto, by nauczyciele prowadzący zajęcia w ramach projektu, posiadali doświadczenie w pracy z dziećmi w wieku wczesnoszkolnym w tym dopasować język komunikowania się (upraszczanie instrukcji), dobierać ćwiczenia adekwatnie do wieku uczniów, stosować różnorodne środki dydaktyczne, stosowanie poleceń i wyrażań, do których uczniowie się przyzwyczajają¹⁷ (budowanie rutyny i poczucia bezpieczeństwa). Nauczyciel powinien także mieć gotowość do wprowadzania słownictwa z zakresu pedagogiki specjalnej. Istotne jest także przygotowanie lub doświadczenie nauczycieli w pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Nauczyciele prowadzący zajęcia powinni wykorzystywać materiały metodyczne (konspekty zajęć językowych), będących obudową dla prezentowanego programu.

Znaczenie nauczycieli szkolnych w realizacji programu

Istotne w tym module jest wsparcie nauczycieli ze szkół dzieci, uczestniczących w projekcie, by uczniowie mieli możliwość powtórzenia i utrwalenia nabywanych umiejętności językowych w warunkach szkolnych.

¹⁵ Tamże

¹⁶ Karbowniczek, J. (2012). *Zintegrowana edukacja wczesnoszkolna...*, poz. cyt., s. 35.

¹⁷ Por. Szplit, A. (2016). *Efektywnie i atrakcyjnie, czyli o przedszkolnym i wczesnoszkolnym nauczaniu języka angielskiego*. Kielce: Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP SP. zo.o.

Trudności w uczeniu się języka obcego

Prowadząc zajęcia z języka obcego (języka angielskiego) należy uwzględnić możliwość wystąpienia trudności, które towarzyszą dzieciom w uczeniu się języka obcego. I tak istotne jest uwzględnienie kwestii organizacyjnych, które sprzyjają aktywizacji dzieci w uczeniu się języka. Ważne jest uwzględnienie naturalnej potrzeby ruchu oraz trudności w długotrwałej koncentracji uwagi i szybkie zniechęcanie się¹⁸. Wymusza to na nauczycielu konieczność stosowania różnorodnych metod pracy i intensyfikacji zaangażowania uczniów w zajęcia. Długotrwała praca nad jednym zadaniem, siedzenie w ławkach bez możliwości ruszania się, będzie utrudniała dzieciom skuteczne uczenie się.

Uczenie w klasach młodszych może wiązać się także z trudnościami dzieci z płynnym czytaniem i szybkim pisanem (a nawet brakiem takich umiejętności)¹⁹. To narzuca zwiększone stosowanie metod i środków audiowizualnych oraz ograniczenie takich metod, które bazują na pisaniu i czytaniu uczniów.

Trudnością może być także nadmierna ambicja dzieci, związana z pragnieniem pocucia szybkiego nabywania kompetencji językowych. Dzieci takie mogą nadmiernie reagować na krytykę lub dezaprobatę. Nakłada to na nauczyciela konieczność dostosowania materiału edukacyjnego do poziomu dziecka a także stosowanie adekwatnej oceny, sprzyjającej budowaniu samooceny w tym zakresie²⁰.

Podstawą jest wzmacnianie umiejętności komunikacyjnych uczniów i temu służyć ma atmosfera otwartości oraz cierpliwość i umiejętne kierowanie uczniami przez prowadzącego. Istotne jest także włączanie pracy z emocjami uczniów – uświadamianie im przyjemności i korzyści związanych z posługiwaniem się językiem obcym, oraz wskazywanie jak radzić sobie ze zniechęceniem lub obawami przed komunikowaniem się.

Inne założenia organizacyjne

Grupa treningowa w ramach modułu dotyczącego zwiększania kompetencji w zakresie języka obcego, powinna liczyć do 15 osób. W przypadku, gdy w grupie znajdują się dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, należy zapewnić pomoc pedagoga specjalnego lub opiekuna (np. rodzica), który będzie wspierać je w możliwie aktywnym i pełnym uczestniczeniu w realizacji kolejnych zadań. Ze strony trenera konieczne jest zapewnienie dostępu do materiałów w takiej formie, która będzie odpowiednia także dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

¹⁸ Hoffman, A. (2008). *Rozbudzić geniusza...*, poz. cyt.

¹⁹ Iluk, J. (2002). *Jak uczyć małe...*, poz. cyt.

²⁰ Hoffman, A. (2008). *Rozbudzić geniusza...*, poz. cyt.

Cele, treści i sposób realizacji programu

Sformułowane cele mają zarówno charakter ogólny, odnoszący się do realizowanego projektu Akademia Pedagogiki Specjalnej Uczelnią Młodego Odkrywcy, jak i szczegółowy – gdy odnoszą się do konkretnych zajęć. Każde spotkanie ma swój temat przewodni, spójny dla czterech wymienionych we wprowadzeniu modułów.

W ramach wszystkich spotkań zaleca się, aby uczniowie pracowali metodami aktywizującymi, z wykorzystaniem różnorodnych środków dydaktycznych (w szczególności, ze względu na wiek dzieci, z wykorzystaniem materiałów plastycznych, np.: kredek, flamastrów, kartonów, nożyczek, klejów itp.) a także z wykorzystaniem środków audiowizualnych. Ponadto dzieci powinny mieć swobodny dostęp do materiałów piśmienniczych (kartek, ołówków, długopisów), by móc notować, rysować, szkicować; wklejki przygotowane przez nauczyciela (np. z wyrazami i wyrażeniami omawianym w czasie zajęć). Przykłady i zadania powinny być wzmacnianie materiałami wizualnymi, które będą przygotowane przez nauczyciela lub przez samych uczniów. Warto także wykorzystywać konkretne zabawki, maskotki, przedmioty które pozwalają na lepsze zobrazowanie omawianych treści (np. wózek dla niepełnosprawnych, kule, alfabet Braillea itp.). Można wzmacniać proces nauki wykorzystując dostępne na rynku karty obrazkowe (Flashcards).

Wskazane jest, by nauczyciel przygotowywał słownictwo i pomocne ćwiczenia także w formie wydruków, które mogą być wpięte do segregatorów dzieci i pozwolą na sięgnięcie do nich w domu lub w szkole.

Nauczyciel powinien wykorzystywać zróżnicowane formy pracy, w zależności od możliwości i kompetencji uczniów: od formy jednostkowej, indywidualnej, poprzez grupową lub zespołową oraz zbiorową. Nauczyciel może, w porozumieniu z innymi trenerami, dzielić uczniów na takie zespoły zadaniowe, w jakich pracują oni na innych zajęciach i wykonują projekty zespołowe w szkołach.

Ponieważ cele tego modułu koncentrują się na posługiwaniu się słownictwem i przełamywaniu barier językowych, również zajęcia powinny być realizowane w taki sposób, by dawać dzieciom jak najwięcej okazji do mówienia, komunikowania się, powtarzania słownictwa i stosowania go w różnych sytuacjach edukacyjnych. Cele modułu poświęconego językowi obcemu korelują z pozostałymi celami projektu, stąd głośne wypowiadanie się uczniów w języku obcym generalnie pozwoli na wzmocnienie siły psychicznej oraz zwiększy kompetencje komunikacyjne dzieci, w tym odwagi do wystąpień publicznych, wypowiadania się, słuchania innych i szacunku w relacjach społecznych.

Znaczącą rolę nauczyciela jest tworzenie okazji do poprawnego mówienia – tu w szczególności nauczyciel powinien podawać wzory poprawnej wymowy (w przypadku wprowadzania nowego słownictwa) oraz zachęcać uczniów do wielokrotnego powtarzania.

Ważne jest zwrócenie uwagi w trakcie prowadzenia zajęć na zainteresowania, zdolności oraz doświadczenia uczniów. Czynniki te wpływają na szybkość przyswajania nowego materiału, na zainteresowanie poruszonymi tematami oraz zaangażowanie uczniów w zajęcia. Zaleca się, aby nauczyciel podpowiadał, w jaki sposób skutecznie uczyć języka obcego, jak powtarzać i utrwalać słownictwo, w jaki sposób samodzielnie ćwiczyć nabywane umiejętności językowe. Czynniki te

sprzyjają budowaniu umiejętności metapoznawczych i zwiększają skuteczność w uczeniu się. Istotnym elementem zajęć powinno być także powtarzanie, służące utrwalaniu poznanego materiału.

Projektując konkretne zadania do poszczególnych tematów, można korzystać z dostępnych na rynku podręczników, ćwiczeń, kart pracy, słowników, a także materiałów audiowizualnych. Wykorzystywane materiały należy opatrzyć odpowiednimi przypisami, dbając o prawa autorskie. Prowadzący zajęcia mogą tworzyć także autorskie zadania o różnym stopniu trudności, które umożliwią realizację postawionych celów. Polecane jest korzystanie ze strony internetowych (pamiętając, by na materiałach wizualnych wskazywać źródła), np.

- <http://learnenglishkids.britishcouncil.org>
- <https://en.islcollective.com/>
- www.bbc.co.uk/schools
- www.readinga-z.com

Wskazane jest wykorzystywanie takich metod pracy, które pozwolą uczniom na zaspokajanie naturalnej potrzeby ruchu (np. bazujących na *Total Physical Respons* – metoda reagowania całym ciałem lub *Action Songs* – pokazywanie ruchem treści piosenek²¹).

²¹ Szplit, A. (2016). *Efektywnie i atrakcyjnie, czyli o przedszkolnym...* poz. cyt.

Cel główny modułu 4 – rozwijanie kompetencji językowych w zakresie języka angielskiego

- Przełamywanie barier komunikacyjnych
- Posługiwanie się słownictwem z zakresu języka obcego

Cele szczegółowe do zajęć

Spotkanie pierwsze: **Ja, ty, nasz świat**

Cele:

- Poznanie słownictwa związanego z przedstawianiem siebie, mówieniem o sobie, swoich zainteresowaniach, pasjach i zdolnościach oraz o tym, co się lubi lub nie lubi.
- Kształtowanie kompetencji metapoznawczych

Treści: Poznanie słownictwa typu: nazywam się, interesuję się, lubię robić/lubię coś, nie lubię robić/nie lubię czegoś, myślę, że jestem dobry w ...;

Sposób realizacji celów:

Uczniowie pochodzą z jednej szkoły, ale grupy mogą łączyć dzieci z różnych klas. Na zajęciach modułu Twórczość, dzieci będą poznawały siebie na nowo, poprzez nietypowe metody – mniej mówiąc o sobie w sposób bezpośredni, więcej poprzez metafory, opowieści o przeżyciach, marzeniach i doświadczeniach. Moduł poświęcony językowi angielskiemu powinien pozwolić dzieciom wzmocnić poznawanie się na nowo. Cel ten ukierunkowuje dzieci na poznawanie swoich mocnych stron, zainteresowań, zdolności, co będzie niezbędne w realizacji projektów zespołowych.

W ramach ćwiczeń i zadań, służących lepszemu poznaniu się grupy, możliwe jest odwołanie się do umiejętności (lub braku umiejętności dzieci), ich ulubionych czynności lub zamiłowania. Można używać takich czasowników jak: tańczyć (dance), śpiewać (sing), grać (play), biegać (run) itp. oraz określić umiem (I can), nie umiem (I can't), lubię (I like), nie lubię (I don't like). Pytania dotyczące określonych aktywności mogą być formułowane przez nauczyciela lub samych uczniów. Wskazane jest, by uczniowie mieli okazje powtarzania słownictwa (szczególnie tego, które jest dla nich nowe) po nauczycielu. Możliwe jest także włączenie zabaw językowych, takich jak np. przedstawianie się przez analogie do zwierząt lub roślin (np. jestem odważny jak tygrys; jestem jak słonecznik – bardzo lubię słońce itp. – I'm like...).

W zależności od poziomu grupy, słownictwo i stosowane formy gramatyczne mogą być bardziej (lub mniej) zaawansowane. W grupach o mniejszych kompetencjach językowych wskazane jest więcej ćwiczeń utrwalających poznawane słownictwo i formy gramatyczne; w grupach bardziej zaawansowanych, można wykorzystywać nowe słownictwo (np. można dla uczniów przygotować karty z czasownikami lub sformułowaniami, np. w formie fiszek lub tabel) i pozwolić im na pracę w parach lub zespołach zadaniowych, w których będą mogli samodzielnie stosować potrzebne im słowa.

Istotnym elementem zajęć pierwszych jest dokonanie diagnozy poziomu umiejętności językowych. Nauczyciel rozdaje przygotowane testy językowe. Jego rolą jest także dokonanie oceny testu dla każdego dziecka w grupie. Diagnoza ta ma znaczenie dla sposobu prowadzenia zajęć z uczniami – pozwala adekwatnie do poziomu kompetencji językowych danej grupy, dobierać metody, formy i środki dydaktyczne a także wybierać odpowiednie ćwiczenia i zadania.

Spotkanie drugie Kto pyta, nie błądzi...

Cele:

- Formułowanie pytań, dotyczących otoczenia i innych osób – poznanie odpowiednich konstrukcji gramatycznych (w tym pytania: Dlaczego? Jaki? W jaki sposób? Gdzie? i in.)

Treści: Pytania o przyczynę, pytania o sposób; pytania otwarte i zamknięte

Sposoby realizacji celów:

Tematem przewodnim dla wszystkich modułów na drugim spotkaniu są pytania, dlatego również słownictwo i formy gramatyczne w module język angielski powinny być w tym zakresie spójne.

Nauczycie powinien więc wprowadzić różne pytania, które mogą pobudzić ciekawość uczniów. Mogą to być pytania typu:

- What is it?
- Is it a... ?
- Why is it ...?
- Can you...?
- How does it work?
- Where do/does ...?

Chociaż pytania mogą dotyczyć dowolnych tematów, warto, by rozbudzały ciekawość uczniów – można zaproponować im zabawy, w których sobie nawzajem mogą zadawać pytania o te elementy, o których dowiedziały się o sobie na poprzednim spotkaniu, lecz także, by próbowały zadawać takie pytania, które je nurtują i uważają je za ważne.

Proponowane ćwiczenia mogą być ukierunkowane na rozwijanie płynności myślenia (np. zadawanie jak największej liczby pytań dotyczących danego przedmiotu, zjawiska lub osoby) lub na poszukiwanie w otoczeniu tego, o co warto pytać. Uczniowie mogą kierować pytania do siebie lub do nauczyciela. Mogą także powtarzać pytania zadawane przez prowadzącego lub odpowiadać na jego pytania, używając długiej lub krótkiej formy gramatycznej.

Nauczyciel może także przygotować spis krótkich pytań i przykładowych odpowiedzi na nie, dotyczących tematów, które są dla uczniów interesujące. Może je wynotować na tablicy, lub przygotować na kartkach, by uczniowie mogli z nich korzystać także w domu.

Spotkanie trzecie **Jedno pytanie, wiele odpowiedzi...**

Cele:

- Poznanie słownictwa dotyczącego ról w grupie: lider, organizator, sekretarz, wykonawca itp.
- Poznanie form, służących przekazywaniu prostych komunikatów w zespole

Treści: W ramach tej lekcji uczniowie powinni komunikować się między sobą, zadają pytania: czy mógłbyś? oraz wykorzystują formy które służą dookreśleniu zadań w grupie (Ja będę rysował - *I will draw*, ja będę pisał – *I will write* itp.).

Uczniowie poznają wyrazy określające czynności (podać, rysować, pisać, zakreślić, wyciąć itp.) będące niezbędne w komunikowaniu się w grupie.

Sposoby realizacji celów:

Zajęcia te uzupełniają pozostałe moduły, w ramach których uczniowie poznają swoje role w grupie ale też wykonują pierwsze zadanie w grupie. Dlatego można dzieci podzielić na zespoły 3-4 osobowe i pozwolić im na komunikowanie tego, co w danym zadaniu zamierzają robić. Możliwe jest także odwołanie się analogii wykonywania prac w domu lub w klasie, gdzie konieczne jest dokonywanie podziału zadań pomiędzy członkami rodziny lub uczniami z klasy.

Przykładem zadań, które mogą być wykorzystane, to wspólne robienie plakatu wraz z dookreśleniem ról (robimy plakat: ja będę pisał, ty będziesz rysować, ty będziesz kolorować, ja chcę przyklejać obrazki itp.). Możliwe jest także wspólne wykonanie piosnki lub powiedzenie wierszyka lub wspólne wykonanie zabawki/gry, rzeźby lub wykorzystanie jakiejś formy rywalizacji pomiędzy zespołami (kto szybciej, kto więcej itp.).

Nauczyciel powinien wprowadzić przydatne słowa, które umożliwią realizację celów, takie jak np. *draw, paint, cut, write, leader, performer, organizer, secretary* i inne. Warto zapoznać uczniów także z różnymi formami wypowiedzi – trybem rozkazującym (zrób to: *do, give me* i in.), lecz także sformułowaniami uprzejmymi (czy mógłbyś? *Could you...*). Uczniowie powinni mieć także szansę powiedzenia, że czegoś nie potrafią zrobić, nie robią lub nie wiedzą jak coś wykonać (*I can't, I don't know how* i in.).

Elementem zajęć powinno być także, w miarę możliwości, sięgnięcie do treści (pytań) omawianych na poprzednich zajęciach.

Spotkanie czwarte: **Patrzę, widzę, dostrzegam**

Cele:

- Poznanie słownictwa dotyczącego osób niewidzących i niedowidzących

- Poznanie słownictwa służącego określeniu tego, co się widzi w swoim otoczeniu

Treści: W ramach tych zajęć uczniowie poznają słownictwo, które określa środowisko osób niewidomych i niedowidzących, np.: niewidomi, niedowidzący, wzrok, wada wzroku, oko, widzę, nie widzę, czuję, ciepło, światło, dotyk, dotykać, kształt, ciemno, jasno, kolor, faktura- powierzchnia, gładkie, śliskie, mokre, dźwięk, zapach, laska dla niewidomego, okulary, alfabet Braille'a, tyflopédagog, drukarka 3d, model miasta lub obiektu, rozpoznawanie po dotyku, kształcie zapachu, odgadywanie po opisie (rozmiar kolor kształt), przeznaczenie i inne, które kojarzą się z życiem osób niewidomych.

Sposoby realizacji celów:

Te zajęcia poświęcone są tematyce funkcjonowania osób niewidomych i niedowidzących. Pretekstem do rozpoczęcia zajęć mogą więc być codzienne obserwacje dzieci w domu lub w szkole.

Wskazane jest takie prowadzenie spotkania, by dzieci mogły doświadczyć różnych zakresów tego typu niepełnosprawności (brak widzenia, niedowidzenie, poczucie światła i in.). Stąd nauczyciel wprowadzając nowe słownictwo powinien wykorzystywać takie środki dydaktyczne, które umożliwią doświadczenie. Mogą to być np. chusty lub opaski, które zakryją oczy; gra typu Kot w worku, zabawka Magic Box oraz rzeczy o wyrazistych kształtach. Ponadto warto, by uczniowie mogli poruszać się z wykorzystaniem laski dla osób niewidzących, z przewodnikiem, tak by pokonywali w bezpieczny sposób proste przeszkody, np. schody, krzesło, ławkę i in. Warto by uczniowie mogli także wykorzystywać szkła powiększające, okulary i inne przedmioty przybliżające i poprawiające narząd wzroku.

Trafnym środkiem jest także książka lub tekst zapisany alfabetem Braila, w języku polskim i w języku angielskim, by uczniowie mogli teksty te porównać.

W czasie tych zajęć uczniowie rozwijają swoją wrażliwość na deficyty i niepełnosprawności związane ze wzrokiem. Stąd elementem zajęć powinna być praca z emocjami dzieci (np. mówienie o obawach, wyzwaniach, trudnościach, lecz także szansach związanych z intensywnym rozwojem innych zmysłów – takich jak słuch, węch, dotyk).

Spotkanie piąte: Obserwuję, odkrywam i pomagam

Cele:

- Poznanie pojęć dotyczących osób niepełnosprawnych ruchowo oraz nierówności społecznych;
- Poznanie sformułowań służących prośbie o pomoc;
- Nabywanie umiejętności komunikowania się w języku angielskim.

Treści: W ramach tych zajęć uczniowie poznają słownictwo dotyczące niepełnosprawności ruchowej oraz nierówności społecznych, np.: wózek, kule, złamana noga, ręka, podjazd, winda, jeździć, leżeć, poruszać się, bariery, przewlekłe choroby, zdrowy, chory, niepełnosprawny, w podeszłym wieku,

młody, lekarstwa, temperatura, głowa, serce, brzuch, ból, czuć się, samopoczucie, szpital, wypadek, choroba, terapeuta, ćwiczenia.

Potrzebujący pomocy: biedni, ojciec, matka, sierota, niepełne rodziny, trudna sytuacja materialna, pieniądze dawać, otrzymywać, radzić sobie z, głodni, doradzać, zarabiać, bezrobotny, bezdomny, psycholog, pracownik socjalny, pedagog.

Sposoby realizacji celów:

Na tych zajęciach uczniowie z jednej strony uczą się dostrzegać w swoim otoczeniu niedoskonałości i niedogodności, z drugiej – wzmacniają swoją wrażliwość na trudności innych osób. Proponuje się, aby zajęcia językowe dotyczyły wymienionych powyżej tematów, ale można tu także włączyć takie wątki, które omawiają, w jaki sposób pomagać osobom z niepełnosprawnością oraz dotkniętym nierównościami społeczną. Zakres nowego słownictwa, które będzie wprowadzane na zajęciach pozostaje w gestii prowadzącego.

Wskazane jest wykorzystanie w czasie zajęć pomocy, z których korzystają osoby niepełnosprawne (wózek dla osób niepełnosprawnych ruchowo, kule). Warto, by uczniowie mogli uczyć się przez doświadczanie, tzn. mogli przejść się używając kul, bądź usiąść w wózku. Można także wykorzystać lalki, które będą symulowały niepełnosprawność ruchową.

Ponieważ zajęcia mają uwrażliwiać dzieci na sytuacje trudne, warto, by wykorzystać także sformułowania związane z proszeniem o pomoc i chęcią udzielenia pomocy (np. *How can I help you?*).

W przypadku, gdy prowadzący uzna, że proponowanych treści jest zbyt dużo, może ograniczyć je adekwatnie do możliwości grupy.

Spotkanie szóste Słyszę, słucham, rozumiem

Cele:

- Poznanie pojęć dotyczących osób z zaburzeniami słuchu i mowy
- Zwiększanie wrażliwości uczniów na problemy osób z zaburzeniami słuchu i mowy
- Nabywanie umiejętności komunikowania się w języku angielskim.

Treści: Słownictwo dotyczące osób z zaburzeniami słuchu i mowy: niesłyszący, głuchy, niedosłyszący, niemowa, dźwięk, słowo, cisza, mówić, usta, język, ucho, język migowy, surdopedagog, rozumieć, słyszeć a słuchać, aparat słuchowy, zagadki: po co komu para uszu? skąd pochodzi dźwięk, szept, hałas, zgrzyt, pisk? Mówienie bez słów – mowa ciała.

Sposoby realizacji celów:

W ramach tych zajęć należy wprowadzić słownictwo dotyczące kolejnego rodzaju niepełnosprawności i deficytów. W kontekście edukacji językowej można mówić o tym, w jaki sposób na wzajemne rozumienie się wpływa niedokładne wypowiadanie słów, niedokładne słyszenie tego, co mówią inni.

W ramach zajęć można wykorzystać zatyczki do uszu, chusty, które będą chroniły uszy przed dźwiękiem. Można także zaproponować uczniom, by próbowali porozumiewać się, bez używania słów. Prowadzący może zaproponować tu gry w kalambury, w której odgadywane będą wyrazy w języku angielskim.

Można także wprowadzić zabawy dźwiękonaśladowcze, np. porównywanie w jaki sposób w języku polskim i angielskim wyraża się dźwięki różnych zwierząt lub przedmiotów (samochodu, traktora, szumu morza itp.).

Te zajęcia także mają wzmocnić empatię wobec osób niepełnosprawnych, dlatego w czasie spotkania warto mówić o uczuciach, które uczniom towarzyszą przy doświadczaniu porozumiewania się bez możliwości korzystania ze zmysłu słuchu.

Spotkanie siódme: Na zasady nie ma rady...

Cele:

- Poznawanie słownictwa dotyczącego norm społecznych,
- Zwiększenie wrażliwości na przejawy łamania norm i prawa,
- Nabywanie umiejętności komunikowania się w języku angielskim.

Treści: Słownictwo odnoszące się do norm społecznych, prawa itp., np.: niedostosowani społecznie (normy) zasady, dobre – złe postępowanie, kradzież, bójka, sąd, rabunek, złodziej, policjant, karać, nagradzać, przepraszać, wina, odpowiedzialność, uzależnienia, pijany, alkohol, narkotyki, chcieć, przypadek.

Sposoby realizacji celów:

W ramach spotkania warto mówić także o zasadach, które panowały na zajęciach z języka angielskiego. Można zaproponować dzieciom opracowanie krótkiego zbioru zasad, których warto przestrzegać. Należy także wskazać konsekwencje niestosowania się do nich. Nauczyciel może wskazać te wyrażenia, które służą przekazywania uczniom informacji o konieczności stosowania się do zasad (np. *silence please!*, *don't do this* i in.).

Na tych zajęciach warto wprowadzić takie ćwiczenia językowe, które odnoszą się zarówno do wymienionego słownictwa, jak też na reagowanie na nieprzestrzeganie prawa (nie rób tak!; dlaczego to zrobiłeś?; on postąpił źle! itp.). W tym należy omówić z dziećmi, w jaki sposób reagować na widok osoby niepełnosprawnej (w szczególności nie wyśmiewać się, nie wpatrywać się intensywnie i in.).

Na tych zajęciach należy przeznaczyć czas także na wykonanie testu końcowego, sprawdzającego kompetencje językowe dzieci.

Osiągnięcia i ocenianie uczniów

Istotą prowadzonych zajęć jest wzrost kompetencji w zakresie posługiwania się językiem angielskim.

Uczniowie na pierwszych zajęciach wypełniają krótki test, który sprawdza ich poziom kompetencji początkowych; analogicznie na ostatnich zajęciach – wykonują test językowy, który pozwoli na określenie przyrostu wiedzy (słownictwa). Elementy te mają zadanie diagnostyczne, umożliwiające ocenę rozwoju kompetencji językowych. Pośrednio diagnoza ta może służyć nauczycielom szkolnym oraz rodzicom, wskazując na indywidualne predyspozycje do uczenia się języka obcego oraz motywacji i nastawienia wobec tego procesu.

W trakcie samych zajęć uczniowie nie otrzymują ocen. Powinni jednak dostawać od nauczycieli informacje zwrotne, dotyczące ich zaangażowania, wkładu pracy, widocznych postępów. Takie postępowanie służy zwiększeniu motywacji do wysiłku, wytrwałości, zaangażowania.

Istotne jest tu wdrażanie uczniów do dostrzegania własnej autonomii i kształtowania samodzielności. Stąd rola nauczyciela nie powinna ograniczać się do przekazywania wiedzy, lecz także do wskazywania sposobów samodzielnego uczenia się, pogłębiania umiejętności i znajdowania wewnętrznej motywacji do uczenia się. Ponieważ treści, które poruszane są na zajęciach są dla uczniów nowe, i jak należy sądzić – interesujące, mogą stać się motywatorem do dalszego dociekania i pogłębiania wiedzy.

W przypadku uczniów bardziej zaangażowanych, wskazane jest by nauczyciel przygotował materiały poszerzające i pogłębiające nabywaną wiedzę i umiejętności.

Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Projekt zakłada udział w zajęciach dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Należy pamiętać, że dzieci uczestniczące w projekcie nie będą poddawane specjalistycznej diagnozie, lecz będą uznawane za te ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi na podstawie deklaracji rodziców i dyrekcji szkoły. Ze względu na okazjonalność spotkań projektowych, nauczyciel prowadzący zajęcia *Rozwijanie kompetencji językowych z zakresu języka angielskiego*, nie będzie miał możliwości adekwatnego dostosowania programu do potrzeb takich uczniów, dlatego zalecana jest obecność wyznaczonego przez szkołę pedagoga specjalnego, wspomagającego pracę nauczyciela (ewentualnie rodzica, który będzie tłumaczył i zachęcał dziecko do aktywności).

Każdorazowo nauczyciele-opiekunowie ze szkoły uczestniczącej w projekcie powinni przekazać prowadzącemu informacje na temat specjalnych potrzeb edukacyjnych dzieci w konkretnej grupie.

Jednocześnie, w zależności od stwierdzonych deficytów, wskazany jest adekwatny dobór ćwiczeń i zadań, które pozwolą dzieciom na aktywne włączenie się do pracy całej grupy. Stąd przy przygotowaniu się do zajęć, nauczyciel musi mieć dostęp do zadań alternatywnych, realizujących założone cele, które będzie mógł dobrać adekwatnie do potrzeb grupy.

Wskazane jest zapewnienie dzieciom dostępu do poduszek i zabawek sensorycznych, które pozwolą na łatwiejszą koncentrację a także materiały, uwzględniające dostosowanie proponowanych grupie zadań.

W przypadku dzieci z niepełnosprawnością ruchową, należy wyznaczyć przestrzeń w sali, w której uczeń nie będzie napotykał na bariery i będzie mógł swobodnie się poruszać.

W przypadku dzieci niedosłyszących i niesłyszących, konieczne jest zapewnienie tłumacza języka migowego.

W przypadku dzieci niedowidzących, konieczne jest przygotowanie materiałów wizualnych adekwatnych do ich potrzeb.

W przypadku dzieci chorych przewlekłe, opiekunowie powinni zabezpieczyć adekwatne leki oraz uprzedzić prowadzących o możliwych sytuacjach zdrowotnych (np. możliwość duszenia się, omdleń, ataków padaczki itp.).

Literatura polecana:

1. Brzeziński, J. (1987). *Nauczanie języków obcych dzieci*. Warszawa: WsiP.
2. Erenc-Grygoru, G. (2013). *Nauczanie języków obcych w edukacji wczesnoszkolnej*. Kraków: Impuls.
3. Hoffman, A. (2007). *Psychofizyczne dyspozycje dzieci do uczenia się języków obcych a indywidualizacja procesu przyswajania*. Poliglota 1, s. 38-45.
4. Hoffman, A. (2008). *Rozbudzić geniusza. Angielski w indywidualnym wszechstronnym nauczaniu*. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
5. Hurlock, E. (1985). *Rozwój dziecka*. Warszawa:
6. Iluk, J. (2002). *Jak uczyć małe dzieci języków obcych*. Akademia Techniczno-Humanistyczna, Gnome, Katowice.
7. Karbowniczek, J. (2012). *Zintegrowana edukacja wczesnoszkolna z językiem angielskim. Propozycje rozwiązań metodycznych*. Warszawa: Instytut Wydawniczy ERICA.
8. Komorowska, H., (1996). *Nauczanie języka obcego dzieci w świetle rekomendacji Rady Europy*. Języki obce w szkole 3, s. 213-220.
9. Szplit, A. (2016). *Efektywnie i atrakcyjnie, czyli o przedszkolnym i wczesnoszkolnym nauczaniu języka angielskiego*. Kielce: Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP SP. zo.o.

Załącznik – ramowe opracowanie 4 modułów dla projektu Akademia Pedagogiki Specjalnej Uczelnią Młodego Odkrywcy

Ramy dla programu nauczania

Cele programu

Cel główny programu nauczania jest zbieżny z celem projektu PO WER: Podniesienie kompetencji osób uczestniczących w edukacji na poziomie wyższym, odpowiadającym potrzebom gospodarki, rynku pracy i społeczeństwa.

Cel ten został sformułowany następująco: podniesienie kompetencji uczniów klas 1-3 w zakresie myślenia twórczego (kreatywności), ICT, umiejętności językowych i pracy zespołowej realizowanych w środowisku wyższej uczelni.

Cel ten zakłada uwzględnienie specyfiki funkcjonowania uczelni – Akademii Pedagogiki Specjalnej oraz specyfikę pracy naukowej i prowadzenia badań społecznych. Wiąże się z prowadzoną w Akademii specjalnością Pedagogika Zdolności i Pedagogika Informatyki.

Cele szczegółowe programu:

- Rozbudzanie ciekawości poznawczej
- Inspirowanie do twórczego myślenia
- Rozwijanie pasji i zainteresowań
- Zapoznanie ze środowiskiem akademickim i pracą naukową
- Stymulowanie rozwoju poznawczego, aksjologicznego i społecznego

Cel główny modułu 1 –Rozwijanie myślenia twórczego

- Dostrzeganie i rozwiązywanie problemów naukowych i edukacyjnych
- Pokonywanie barier psychicznych i społecznych

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Cel główny modułu 2 – rozwijanie myślenia algorytmicznego i programowania

- Rozwijanie myślenia algorytmicznego
- Rozwijanie umiejętności programowania komputerów oraz programowania robotów
- Rozwijanie umiejętności korzystania z tablicy multimedialnej i innych narzędzi IT
- Rozwijanie umiejętności korzystania z sieci Internet i poszanowania własności intelektualnej

Cel główny modułu 3 – rozwijanie kompetencji językowych

- Przełamywanie barier komunikacyjnych
- Posługiwanie się słownictwem z zakresu języka obcego

Cel główny modułu 4 – wspieranie pracy zespołowej

- Rozwijanie umiejętności pracy zespołowej
- Nabycie umiejętności realizacji małych projektów edukacyjnych, naukowych, społecznych
- Poznanie własnych ról pełnionych w grupie
- Kształtowanie umiejętności metapoznawczych, w tym wzrost świadomości własnych zainteresowań i zdolności
- Prezentowanie własnych projektów na forum publicznym

Cele skierowane na kształcenie kompetencji rodzicielskich rodziców dzieci objętych projektem

- Rozwój kompetencji społecznych i wychowawczych

**Fundusze
Europejskie**
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

- Poznanie zakresu rozpoznawania i rozwijania zainteresowań i zdolności twórczych, społecznych, językowych oraz informatycznych w warunkach domowych
- Poznanie technik motywacyjnych i z zakresu wspierania umiejętności uczenia się dzieci
- Poznanie zakresu możliwości wspierania pracy szkoły w wymienionym zakresie

Zajęcia pierwsze	Moduł 1 Rozwijanie myślenia twórczego	Moduł 2 Rozwijanie myślenia algorytmicznego i programowania	Moduł 3 Rozwijanie kompetencji językowych	Moduł 4 Wspieranie pracy zespołowej
Temat przewodni: Ja, ty, nasz świat				
Cele szczegółowe zajęć	Poznanie niestandardowych sposobów przedstawiania się Nabywanie umiejętności publicznego mówienia o sobie, swoich zainteresowaniach i pasjach Nabywanie umiejętności słuchania kolegów i koleżanek Rozumienie znaczenia własnych predyspozycji w procesach grupowych oraz przy rozwiązywaniu problemów; Wzmacnianie gotowości do budowania samooceny adekwatnej	Poznanie pojęcia algorytmu Poznanie algorytmów z życia codziennego Tworzenie prostych instrukcji algorytmicznych	Poznanie słownictwa związanego z przedstawianiem siebie, mówieniem o sobie, swoich zainteresowaniach, pasjach i zdolnościach oraz o tym, co się lubi lub nie lubi Kształtowanie kompetencji metapoznawczych	Poznanie przestrzeni środowiska akademickiego Poznanie miejsc: aula, biblioteka, informatorium, czytelnia, sala kinowa, winda dla osób niepełnosprawnych, pracownie informatyczne; dziekanat, rektorat Poznanie pojęć: wykład, ćwiczenia, projekt, praca zespołowa; Poznanie funkcji: rektor, prorektor, dziekan, prodziekan; Rozumienie znaczenia dopasowania przestrzeni i miejsc do potrzeb ludzi i realizowanych przez nich zadań
Proponowane treści	Wyjaśnienie znaczenia pierwszego wrażenia oraz budowania samooceny uczniów; „wprowadzenie zasad pracy wspólnej” (wysłuchiwanie innych, szacunek wobec wypowiedzi innych osób)	Wyjaśnienie pojęcia algorytmu; wskazanie gdzie w otoczeniu dzieci dostrzegają algorytmy, wyjaśnienie w jaki sposób wydaje się polecenia komputerom – zwrócenie uwagi na dosłowność;	Poznanie słownictwa typu: nazywam się, interesuję się, lubię robić/lubię coś, nie lubię robić/nie lubię czegoś, myślę, że jestem dobry w ... i inne temu podobne;	Wyjaśnienie pojęć kluczowych dla przestrzeni akademickiej, wzmocnione prezentacją i dyskusją z uczniami;

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Zajęcia drugie	Moduł 1 Rozwijanie myślenia twórczego	Moduł 2 Rozwijanie myślenia algorytmicznego i programowania	Moduł 3 Rozwijanie kompetencji językowych	Moduł 4 Wspieranie pracy zespołowej
Temat przewodni: Kto pyta, nie błądzi...				
Cele szczegółowe zajęć	Rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów Wzmacnianie kompetencji dotyczących dostrzegania problemów edukacyjnych i naukowych; Nabywanie umiejętności formułowania pytań dywergencyjnych i konwergencyjnych; Wzmacnianie płynności myślenia uczniów Rozbudzanie wyobraźni	Poznanie pojęcia: myślenie konwergencyjne, Nabywanie umiejętności korzystania z tablicy multimedialnej	Formułowanie pytań, dotyczących otoczenia i innych osób – poznanie odpowiednich konstrukcji gramatycznych (w tym pytania: Dlaczego? Jaki? W jaki sposób?)	Poznanie pojęć: praca naukowa, naukowiec, nauka, problemy i pytania badawcze, Poznanie pojęć: pedagogika, pedagogika specjalna, psychologia, socjologia Nabywanie umiejętności formułowania pytań z zakresu nauk społecznych, w tym psychologii i pedagogiki Nabywanie umiejętności dyskusowania i argumentowania Wzmacnianie ciekawości i dociekliwości oraz motywacji do poszukiwania problemów badawczych w swoim otoczeniu Wzmacnianie empatii, tolerancji i wrażliwości społecznej
Proponowane treści	Rodzaje problemów, pytań i odpowiedzi, formułowanie pytań otwartych i zamkniętych, dywergencyjnych i konwergencyjnych,	Wprowadzenie do myślenia komputacyjnego, dostrzeganie i nazywanie problemów Korzystanie z tablicy multimedialnej Tworzenie algorytmów działania	Pytania o przyczynę, pytania o sposób; pytania otwarte i zamknięte	Obszary problemów badawczych specyficznych dla różnych dziedzin; Formułowanie problemów edukacyjnych Dociekanie przyczyn kształtowania się relacji międzyludzkich

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Zajęcia trzecie	Moduł 1 Rozwijanie myślenia twórczego	Moduł 2 Rozwijanie myślenia algorytmicznego i programowania	Moduł 3 Rozwijanie kompetencji językowych	Moduł 4 Wspieranie pracy zespołowej
Temat przewodni: Jedno pytanie, wiele odpowiedzi...				
Cele szczegółowe zajęć	Kształtowanie kompetencji pracy grupowej Poznanie korzyści z pracy w grupie Poznanie swojej roli w grupie Nabywanie umiejętności rozwiązywania problemów w pracy grupowej Kształtowanie umiejętności metapoznawczych Kształtowanie umiejętności autoewaluacji	Poznanie środowiska programistycznego Scratch Poznanie podstawowych instrukcji służących programowaniu robota Tworzenie prostych programów nawigujących działaniem robota Wzmacnianie kompetencji pracy zespołowej	Poznanie słownictwa dotyczącego ról w grupie: lider, organizator, sekretarz, wykonawca itp. Poznanie form, służących przekazywaniu prostych komunikatów w zespole	Poznanie pojęć: metodologia, metody, techniki, narzędzia badawcze Nabywanie umiejętności wyboru problemów badawczych Wzmacnianie kompetencji badawczych uczniów
Proponowane treści	Role które przyjmuje się w grupie, cechy lidera, Rodzaj zadań a rola w grupie – zmienność ról w grupie	Środowisko programistyczne Scratch Programowanie robota Finch lub innego (do wyboru nauczyciela)	W ramach tej lekcji uczniowie powinni komunikować się między sobą, zadają pytania; czy mógłbyś? Oraz formy które służą dookreśleniu zadań w grupie (Ja będę rysował..., ja będę pisał itp.). Powinni poznać także wyrazy określające czynności (podać, rysować, pisać, zakreślić, wyciąć itp.) a niezbędnych do rozmawiania w grupie.	Metody, narzędzia i techniki badawcze: sondaż diagnostyczny; ankieta, kwestionariusz ankiety; przewodnik do wywiadu; Dobór próby; Etyka prowadzenia badań naukowych Konstruowanie narzędzia badawczego: kwestionariusz ankiety; Wybrane elementy metodologii badań pedagogicznych

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Zajęcia czwarte	Moduł 1 Rozwijanie myślenia twórczego	Moduł 2 Rozwijanie myślenia algorytmicznego i programowania	Moduł 3 Rozwijanie kompetencji językowych	Moduł 4 Wspieranie pracy zespołowej
Temat przewodni: Patrzę, widzę, dostrzegam				
Cele szczegółowe zajęć	Poznanie pojęć: kultura obrazkowa, język Braille’a, osoba niewidoma, osoba niedowidząca Wzbudzanie zainteresowania tematyką kultury wizualnej Kształtowanie wrażliwości na potrzeby osób niewidzących i niedowidzących Wzmacnianie postaw prospołecznych i empatycznych	Poznanie roli czujników w robotach Programowanie robotów z wykorzystaniem ich czujników Poznanie drukarki do wydruku alfabetem Braille’a Poznanie przykładów oprogramowania do czytania z ekranu przeznaczonego dla osób niewidzących i niedowidzących	Poznanie słownictwa dotyczącego osób niewidzących i niedowidzących Poznanie słownictwa służącego określeniu tego, co się widzi w swoim otoczeniu	Nabywanie umiejętności dokonywania obserwacji zjawisk społecznych Zwiększenie wrażliwości na nierówności społeczne Poznanie sposobów kompensowania braku wzroku Tworzenie projektów artystycznych bez użycia zmysłu wzroku Tworzenie instalacji wykorzystujących ciało człowieka
Proponowane treści	Kultura wizualna, kultura obrazkowa, zmysł wzroku Deficyty związane ze zmysłem wzroku, sposoby kompensowania deficytów	Czujniki w robotach Sprzęt i oprogramowanie wspomagające pracę osób niewidzących i niedowidzących	W ramach tych zajęć uczniowie poznają słownictwo, które dookreśla środowisko osób niewidomych i niedowidzących, np.: niewidomi, niedowidzący, wzrok, wada wzroku, oko, widzę, nie widzę, czuję, ciepło, światło, dotyk, dotykać, kształt, ciemno, jasno, kolor, faktura-powierzchnia, gładkie, śliskie, mokre, dźwięk, zapach, laska dla niewidomego, okulary, alfabet Braille’a, tyflopedagog, drukarka 3d, model miasta lub obiektu,	Osoby niepełnosprawne, osoby niewiedzące i niedowidzące Przyczyny deficytów wzroku Kompensowanie deficytów wzroku

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

			rozpoznawanie po dotyku, kształcie zapachu, odgadywanie po opisie (rozmiar kolor kształt), przeznaczenie	
--	--	--	---	--

Zajęcia piąte	Moduł 1 Rozwijanie myślenia twórczego	Moduł 2 Rozwijanie myślenia algorytmicznego i programowania	Moduł 3 Rozwijanie kompetencji językowych	Moduł 4 Wspieranie pracy zespołowej
Temat przewodni: Obserwuję, odkrywam i pomagam				
Cele szczegółowe zajęć	Nabywanie umiejętności konstruktywnej krytyki Nabywanie umiejętności poszukiwania sposobów doskonalenia otoczenia Kształtowanie postawy skierowanej na doskonalenie siebie	Nabywanie umiejętności odszukiwania błędów w napisanym programie Nabywanie umiejętności udoskonalania programu komputerowego zgodnie z założonym celem (np. skróceniem linii kodu, zastąpienia skomplikowanych procedur zapisem bardziej przejrzystym) Wzmacnianie koncentracji, uwagi i spostrzegawczości Nabywanie umiejętności dokumentowania i analizowania obserwowanych zjawisk	Poznanie pojęć dotyczących osób niepełnosprawnych ruchowo oraz nierówności społecznych Poznanie sformułowań służących prośbie o pomoc; Nabywanie umiejętności komunikowania się w języku angielskim	Poznanie metody badawczej: obserwacji Nabywanie umiejętności uważnej obserwacji otoczenia Wykorzystanie gotowego narzędzia arkusz obserwacji Nabywanie umiejętności tworzenia własnych narzędzi do obserwacji zjawisk społecznych Dokumentowanie i analizowanie własnych obserwacji
Proponowane treści	Rodzaje krytyki; założenia krytyki konstruktywnej, odroczone ocenianie pomysłów; Ulepszanie, doskonalenie –	Błędy programistyczne Udoskonalanie programów własnych i innych osób Wskazywanie usterek i błędów oraz	W ramach tych zajęć uczniowie poznają słownictwo dotyczące niepełnosprawności ruchowej oraz nierówności społecznych,	Obserwacja jako metoda badawcza; tworzenie i wykorzystywanie arkusza obserwacji Dokumentowanie obserwacji

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

	elementy pracy projektantów Doskonalenie siebie i praca nad sobą, samorealizacja a osiąganie celów	sposobów naprawy Dokumentowanie własnych obserwacji z użyciem narzędzi IT	np.: wózek, kule, złamana noga, ręka, podjazd, winda, jeździć, leżeć, poruszać się, bariery, przewlekłe choroby, zdrowy, chory, niepełnosprawny, w podeszłym wieku, młody, lekarstwa, temperatura, głowa, serce, brzuch, ból, czuć się, samopoczucie, szpital, wypadek, choroba, terapeuta, ćwiczenia. Potrzebujący pomocy: biedni, ojciec, matka, sierota, niepełne rodziny, trudna sytuacja materialna, pieniądze dawać, otrzymywać, radzić sobie z, głodni, doradzać, zarabiać, bezrobotny, bezdomny, psycholog, pracownik socjalny, pedagog.	społecznych Niepełnosprawności ruchowe i nierówności społeczne jako temat badań społecznych
--	---	--	--	--

Zajęcia szóste	Moduł 1 Rozwijanie myślenia twórczego	Moduł 2 Rozwijanie myślenia algorytmicznego i programowania	Moduł 3 Rozwijanie kompetencji językowych	Moduł 4 Wspieranie pracy zespołowej
Temat przewodni: Słyszę, słucham, rozumiem				
Cele szczegółowe zajęć	Nabywanie umiejętności aktywnego słuchania i parafrazowania Nabywanie umiejętności	Nabywanie umiejętności wykorzystania dźwięków w projektowanych programach Nabywanie umiejętności nagrywania	Poznanie pojęć dotyczących osób z zaburzeniami słuchu i mowy Zwiększanie wrażliwości uczniów na problemy osób z zaburzeniami	Poznanie metody badawczej: wywiad Nabywanie umiejętności formułowania celu i pytań do wywiadu Nabywanie umiejętności wyboru osób

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

	jasnego wyrażania swoich myśli Przestrzeganie reguł społecznych w komunikowaniu się Nabywanie umiejętności odczytywania komunikatów niewerbalnych Wzmacnianie kompetencji emocjonalnych	własnych dźwięków oraz wykorzystywania istniejących plików dźwiękowych we własnych projektach informatycznych	słuchu i mowy Nabywanie umiejętności komunikowania się w języku angielskim	do wywiadu Nabywanie umiejętności aktywnego słuchania
Proponowane treści	Język jako środek do wyrażania swoich myśli Rodzaje języków (w tym język migowy) Komunikaty przekazywane bez użycia słów (mimika, gesty, język ciała) Normy społeczne dotyczące komunikowania się	Rodzaje plików dźwiękowych Oprogramowanie do odtwarzania dźwięków Źródła legalnych ścieżek dźwiękowych Nagrywanie własnych dźwięków Włączanie dźwięków do własnych projektów informatycznych, w tym programów	Słownictwo dotyczące osób z zaburzeniami słuchu i mowy: niesłyszący, głuchy, niedosłyszący, niemowa, dźwięk, słowo, cisza, mówić, usta, język, ucho, język migowy, surdopedagog, rozumieć, słyszeć a słuchać, aparat słuchowy, zagadki: po co komu para uszu? Skąd pochodzi dźwięk, kalambury, szept, hałas, zgrzyt, pisk? Mówienie bez słów – mowa ciała	Rodzaje wywiadów (np. wywiad telewizyjny) Wywiad jako metoda badawcza Konstruowanie pytań do wywiadu Sposoby rejestrowania wywiadu lub sporządzania notatek

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Zajęcia siódme	Moduł 1 Rozwijanie myślenia twórczego	Moduł 2 Rozwijanie myślenia algorytmicznego i programowania	Moduł 3 Rozwijanie kompetencji językowych	Moduł 4 Wspieranie pracy zespołowej
Temat przewodni: Na zasady nie ma rady...				
Cele szczegółowe zajęć	Poznanie norm społecznych Poznanie pojęć postawa konformistyczna i nonkonformistyczna Nabywanie umiejętności rozpoznawania wartościowych norm społecznych oraz norm które są dyskusyjne Kształtowanie rozumienia wartości społecznych odmiennych w różnych kulturach	Poznanie pojęcia prawa autorskie Zwiększenie wrażliwości na konieczność respektowania praw autorskich Poznanie informacji na temat różnego rodzaju licencji i bezpłatnego oprogramowania Zwiększanie gotowości do dzielenia się swoimi wytworami w ramach sieci współpracy	Poznanie słownictwa dotyczącego norm społecznych Zwiększenie wrażliwości na przejawy łamania norm i prawa Nabywanie umiejętności komunikowania się w języku angielskim	Poznanie metody badawczej: analiza dokumentów Poznanie dokumentów będących spisami obowiązujących norm i przepisów Nabywanie umiejętności rozumienia przepisów i norm Zwiększanie zakresu zrozumienia konsekwencji nieprzestrzegania norm społecznych i przepisów prawa
Proponowane treści	Pojęcie wartości i wartości społecznych Pojęcia postawa konformistyczna i nonkonformistyczna Świat wartości a kultura	Prawa autorskie, licencje, fora tematyczne	Słownictwo odnoszące się do norm społecznych, prawa itp., np.: niedostosowani społecznie (normy) zasady, dobre – złe postępowanie, kradzież, bójka, sąd, rabunek, złodziej, policjant, karać, nagradzać, przepraszać, wina, odpowiedzialność, uzależnienia, pijany, alkohol, narkotyki, chcieć, przypadek	Badanie dokumentów: regulaminów, spisów, zasad, przewodników itp. Regulacje prawne dotyczące łamania prawa Konsekwencje łamania norm społecznych